

Artikelen

Minder dynamiek binnen de werkzame beroepsbevolking in 2003

Ingrid Beckers en Birgit van Gils

In 2003 vonden ruim 900 duizend mensen een nieuwe baan. Dat is 13 procent van de werkzame beroepsbevolking. Het aandeel baanvinders daalt sinds 2001. Vooral in 2003 is de dynamiek sterk afgenomen. Ruim 400 duizend mensen zijn in dat jaar van baan gewisseld. Dat is 6 procent van de werkzame beroepsbevolking. Vooral jongeren en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie vinden vaak werk en veranderen ook vaak van werkring.

1. Inleiding

Het CBS publiceert informatie over ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. De belangrijkste CBS-cijfers zijn die over de werkloosheid, werkgelegenheid, vacatures en lonen. Het betreft hier cijfers die de stand van zaken op een bepaald moment of een gemiddelde waarde over een bepaalde periode weergeven. Door dergelijke cijfers te publiceren, geeft het CBS actuele informatie over de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Deze ontwikkelingen geven echter niet de onderliggende dynamiek weer. Een van de aspecten van dynamiek op de arbeidsmarkt is het aantal mensen dat een nieuwe baan gevonden heeft. Maar ook het aantal mensen dat van baan verandert, zegt iets over dynamiek op de arbeidsmarkt. Over deze twee groepen mensen, baanvinders en baanwisselaars, gaat dit artikel.

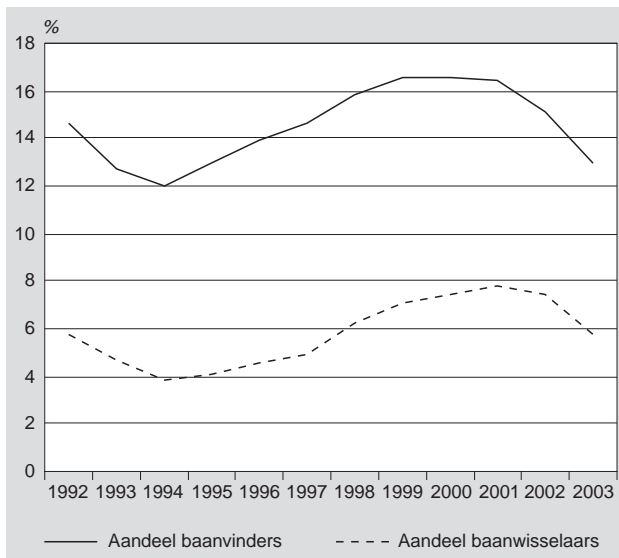
Baanvinders zijn mensen die korter dan een jaar geleden in hun huidige baan begonnen zijn. Dit zijn bijvoorbeeld mensen die toetreden tot de arbeidsmarkt. Maar ook de baanwisselaars behoren hiertoe; mensen die vanuit een substantiële baan – een baan van twaalf uur of meer per week gedurende minimaal één jaar – overstapt zijn naar een andere baan. De periode tussen beide banen mag maximaal drie maanden beslaan.

2. Baanvinders en baanwisselaars

In 2003 waren ruim 900 duizend mensen korter dan een jaar werkzaam in hun huidige baan; de baanvinders. Dit betekent dat 13 procent van de werkzame beroepsbevolking baanvinder was. Bijna 45 procent van de baanvinders in 2003 was een baanwisselaar. Dat komt overeen met 6 procent van de werkzame beroepsbevolking.

De dynamiek op de arbeidsmarkt laat duidelijke fluctuaties in de tijd zien. Het aandeel mensen dat begon in een nieuwe baan nam in de periode 1992–1994 af. Vanaf 1994 groeide de werkgelegenheid in Nederland en nam ook het aandeel baanvinders jaarlijks toe tot 17 procent in 2000. Sinds 2001 begint het aandeel baanvinders eerst licht te

1. Aandeel baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking van 15–64 jaar, 1992–2003

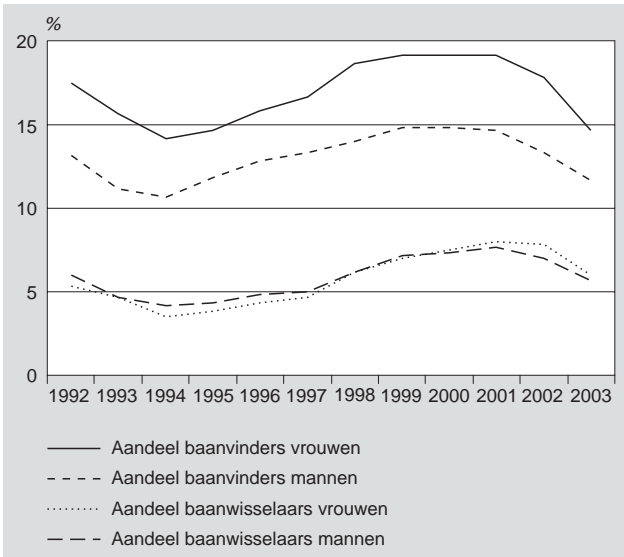
dalen, waarna de daling vooral vrij sterk doorzet van 2002 op 2003. In 2003 was nog 13 procent van de werkzame beroepsbevolking baanvinder.

Dit patroon is gelijk aan de conjunctuurschommelingen die de afgelopen jaren zichtbaar waren. De situatie op de arbeidsmarkt is direct van invloed op de mobiliteit van werkenden. Een sterke groei van de werkgelegenheid bevordert de mogelijkheden om van werkring te veranderen of een baan te vinden en afnemende werkgelegenheid belemmert deze mogelijkheden. De sterke daling van de dynamiek sinds 2001 komt doordat de werkgelegenheid in deze jaren veel minder sterk gegroeid is en de werkloosheid gestegen. Er waren minder banen beschikbaar voor nieuwkomers. Ook was het voor werkenden moeilijker om van baan te wisselen. Het aandeel baanwisselaars is sinds 2001 dan ook gedaald van 8 naar 6 procent.

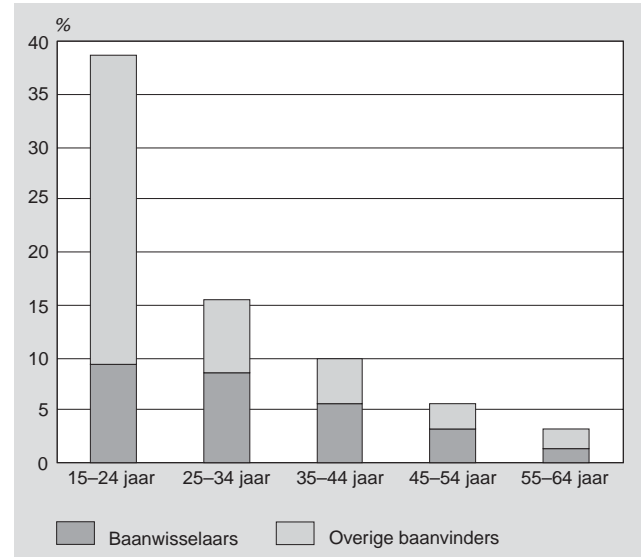
3. Vrouwen vaker baanvinder dan mannen

In 2003 werkte 15 procent van de vrouwen en 12 procent van de mannen in de werkzame beroepsbevolking korter dan een jaar in hun baan. Vrouwen zijn dus vaker baanvinder dan mannen; dat is al jarenlang het geval. Dit komt met name doordat vrouwen regelmatig op latere leeftijd herintreden. Na een tijd niet gewerkt te hebben, stromen zij opnieuw in op de arbeidsmarkt. Het aandeel baanwisselaars is onder mannen en vrouwen nagenoeg gelijk.

2. Aandeel baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking naar geslacht, 1992-2003

3. Aandeel baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking naar leeftijd, 2003

4. Jongeren het meest mobiel

In 2003 werkte bijna 39 procent van de jongeren in de werkzame beroepsbevolking korter dan een jaar in hun baan. Dit zijn voornamelijk schoolverlaters en studenten/scholieren die voor het eerst een baan hebben naast hun studie. Ook de 25-34-jarigen zijn vaker dan gemiddeld baanvinder. In de oudere leeftijdsgroepen neemt het aantal baanvinders steeds verder af. Slechts 3 procent van de 55-64-jarigen zijn minder dan een jaar geleden begonnen in hun werkring.

Jongeren die al enige tijd werken, veranderen vaker van baan dan andere werkenden. Het aandeel baanwisselaars onder de 15-24-jarigen is ruim anderhalf maal zo hoog als onder de gehele werkzame beroepsbevolking. Ook 25-34-jarigen veranderen vaker dan gemiddeld van baan. Met de leeftijd neemt het aandeel baanwisselaars onder de werkzame beroepsbevolking langzaam af. Ouderen veranderen nauwelijks meer van baan. In 2003 is slechts 1 procent van de 55-64-jarigen van baan gewisseld.

5. Hoogopgeleiden wisselen vaker van baan

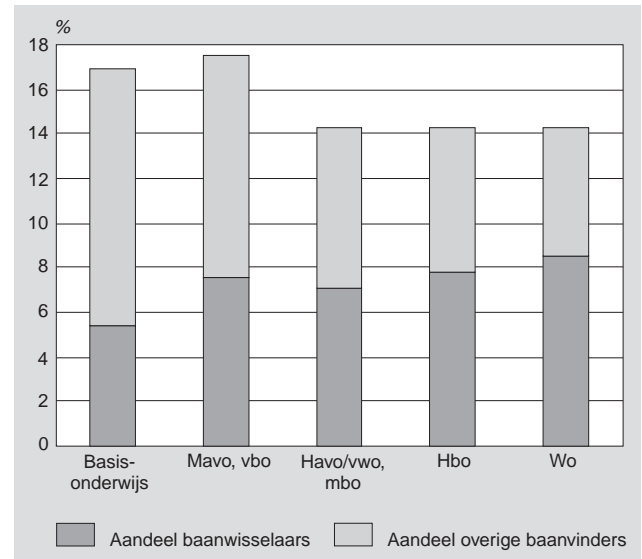
Het aandeel baanvinders onder de hoogopgeleide werkzame beroepsbevolking is lager dan onder de laagopgeleide werkzame beroepsbevolking. In 2002¹⁾ was 14 procent van de werkzame beroepsbevolking met minimaal mbo-niveau baanvinder. Onder de lager opgeleiden was dat 17 procent.

Hoogopgeleiden veranderen wel vaker van baan dan mensen met een laag of middelbaar onderwijsniveau. In 2002 is bijna één op de tien academici van baan gewisseld.

¹⁾ Cijfers naar onderwijsniveau zijn nog niet beschikbaar over 2003.

Mensen die na het basisonderwijs géén diploma hebben gehaald, veranderen het minst van baan. Onder deze groep mensen is ook de werkloosheid het hoogst; 8 procent van de mensen die alleen basisonderwijs hebben gevolgd, was in 2002 werkloos. De hoge werkloosheid onder deze groep belemmert wellicht de mogelijkheden om ander werk te vinden.

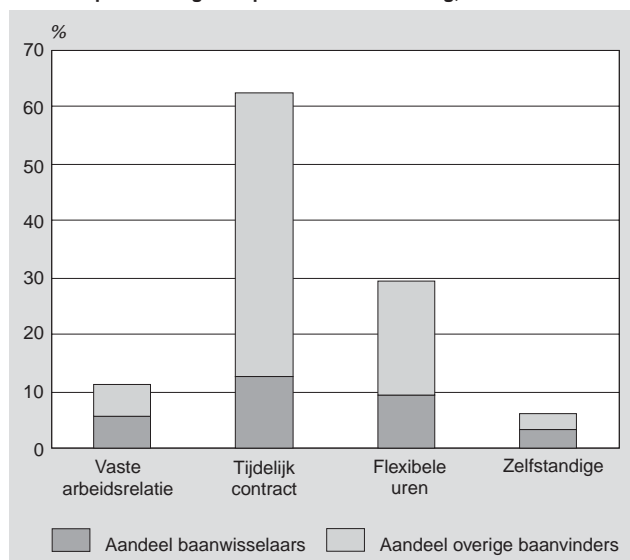
4. Aandeel baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2002

6. Parttimers zijn mobiel

Parttimers zijn vaker dan gemiddeld baanvinder. Ruim 15 procent van de werknemers met een deeltijdbaai vond in 2003 een nieuwe baan, tegenover bijna 12 procent van de fulltimers. Parttimers zijn voor het overgrote deel vrouwen en vrouwen zijn vaker dan gemiddeld baanvinder. Voor een deel zijn dit herintredende vrouwen. Na een tijd niet gewerkt te hebben, stromen zij vaak opnieuw in in een deeltijdbaai.

5. Aandeel baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking naar positie in de werkring, 2003

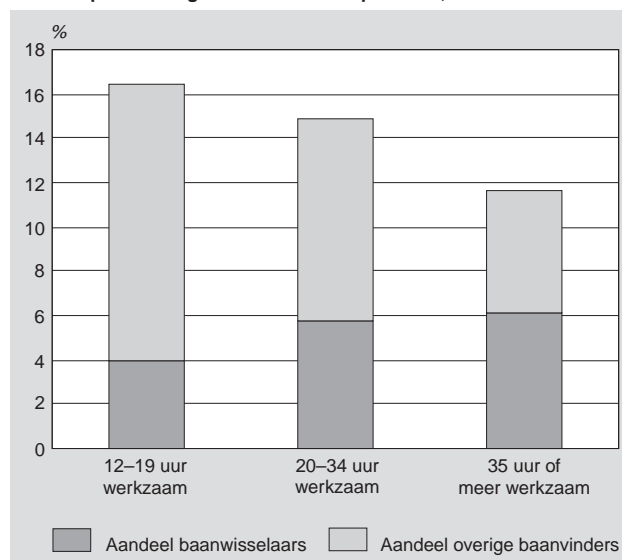
Personen met een kleine deeltijdbaan (12–19 uur per week) wisselen minder dan gemiddeld van baan. Slechts 4 procent van hen veranderde in 2003 van baan. Een verklaring hiervoor kan zijn dat er relatief weinig banen zijn voor minder dan 20 uur per week. Mensen met een kleine deeltijdbaan, die niet meer uren willen gaan werken, zullen moeilijker een andere baan vinden dan mensen die meer uren per week werken.

De arbeidsrelatie is van grote invloed op de baanmobiliteit. Werknemers met een vast contract en zelfstandigen wisselen veel minder vaak van baan dan mensen met een flexibele arbeidsrelatie. Vooral mensen met een tijdelijk contract wisselen vaak van baan. In 2003 was circa 13 procent van de mensen met een tijdelijk contract baanwisselaar. Dit percentage is twee maal zo hoog als gemiddeld.

Technische toelichting

De gegevens over baanvinders en baanwisselaars zijn afkomstig uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS. De EBB is een steekproefonderzoek onder personen

6. Aandeel baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking naar arbeidsduur per week, 2003

die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (institutionele bevolking). Voor de EBB wordt elk jaar een steekproef getrokken van ongeveer 1 procent van de Nederlandse bevolking.

In deze enquête worden gegevens verzameld over de arbeidsmarktpositie van mensen van 15 jaar en ouder. Ook worden vragen gesteld over het arbeidsmarktverleden. Bij mensen met werk van twaalf uur of meer per week wordt vastgesteld of zij korter of langer dan één jaar is deze baan werkzaam zijn. Waar in dit artikel gesproken wordt over baanvinders in 2002 worden die mensen bedoeld die in 2002 voor de EBB geïnterviewd zijn en baanvinders bleken te zijn.

In de EBB wordt ook gevraagd of de respondent eventueel een vroegere werkring van twaalf uur of meer per week gedurende minimaal één jaar heeft gehad. Van deze zogenoemde substantiële baan wordt vastgesteld wanneer deze beëindigd is. Als de periode tussen beëindiging van een substantiële baan en de aanvang van de huidige baan maximaal drie maanden beslaat, wordt een baanvinder tevens tot de baanwisselaars gerekend.

Tabel 1
Baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking (15–64 jaar), 1992–2003

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>											
Werkzame beroepsbevolking	5 885	5 925	5 920	6 063	6 185	6 384	6 587	6 768	6 917	7 062	7 125	7 114
Baanvinders	865	754	710	783	862	934	1 043	1 124	1 148	1 158	1 078	922
	%											
In % van de werkzame beroepsbevolking	14,7	12,7	12,0	12,9	13,9	14,6	15,8	16,6	16,6	16,4	15,1	13,0
	<i>x 1 000</i>											
Baanwisselaars	342	278	233	251	286	310	408	483	514	548	524	413
	%											
In % van de werkzame beroepsbevolking	5,8	4,7	3,9	4,1	4,6	4,9	6,2	7,1	7,4	7,8	7,4	5,8
In % van de baanvinders	39,5	36,9	32,9	32,1	33,2	33,2	39,1	43,0	44,8	47,3	48,6	44,8

Tabel 2
Baanvinders in de werkzame beroepsbevolking (15–64 jaar) naar geslacht, leeftijd en onderwijsniveau, 1992–2003

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>											
Totaal	865	754	710	783	862	934	1 043	1 124	1 148	1 158	1 078	922
Geslacht												
Man	496	417	403	455	496	525	567	612	620	613	560	489
Vrouw	369	337	308	328	366	409	476	512	528	545	518	433
Leeftijd												
15–24 jaar	384	314	286	311	332	364	352	374	377	373	352	316
25–34 jaar	290	266	254	291	330	342	404	414	416	397	345	286
35–44 jaar	136	117	118	127	139	152	198	225	233	250	236	201
45–54 jaar	48	52	47	50	54	68	79	95	107	118	121	97
55–64 jaar	6	5	6	4	7	8	10	16	14	20	24	22
Onderwijsniveau ¹⁾												
Basisonderwijs	79	62	59	64	65	71	88	94	101	101	87	.
Mavo, vbo	240	199	175	186	201	215	234	267	261	263	249	.
Havo/vwo, mbo	364	317	299	332	361	398	425	453	484	493	444	.
Hbo	120	115	113	132	152	157	186	197	193	196	200	.
Wo	60	60	62	67	82	90	108	112	108	104	98	.
	<i>% van de werkzame beroepsbevolking</i>											
Totaal	14,7	12,7	12,0	12,9	13,9	14,6	15,8	16,6	16,6	16,4	15,1	13,0
Geslacht												
Man	13,1	11,1	10,7	11,9	12,8	13,3	14,0	14,9	14,9	14,6	13,3	11,7
Vrouw	17,5	15,7	14,2	14,6	15,8	16,7	18,7	19,2	19,2	19,1	17,8	14,7
Leeftijd												
15–24 jaar	41,4	36,1	34,9	40,0	43,1	45,7	45,7	45,4	45,6	43,5	41,6	38,6
25–34 jaar	15,5	14,0	13,5	15,1	16,8	17,2	19,8	20,4	20,8	20,3	18,1	15,4
35–44 jaar	8,5	7,3	7,3	7,6	8,2	8,7	10,9	11,9	11,9	12,4	11,6	9,9
45–54 jaar	4,3	4,3	3,7	3,8	4,0	4,7	5,3	6,1	6,7	7,2	7,2	5,7
55–64 jaar	1,8	1,6	1,6	1,0	1,9	1,9	2,2	3,3	2,7	3,4	3,5	3,2
Onderwijsniveau ¹⁾												
Basisonderwijs	14,0	12,1	11,9	13,0	13,6	14,9	17,8	17,7	18,7	18,6	16,9	.
Mavo, vbo	17,0	14,5	13,1	14,0	15,2	16,1	17,2	19,1	18,4	17,7	17,5	.
Havo/vwo, mbo	14,4	12,3	11,4	12,3	13,0	13,8	14,7	15,4	16,1	16,0	14,3	.
Hbo	12,7	11,5	11,2	12,5	13,9	14,2	15,4	15,6	14,8	15,1	14,3	.
Wo	14,2	13,7	13,9	14,0	16,0	16,2	17,7	18,1	16,6	15,9	14,3	.

¹⁾ Cijfers naar onderwijsniveau zijn nog niet beschikbaar over 2003.

Tabel 3
Baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking (15–64 jaar) naar geslacht, leeftijd en onderwijsniveau, 1992–2003

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>x 1 000</i>												
Totaal	342	278	233	251	286	310	408	483	514	548	524	413
Geslacht												
Man	230	178	157	167	188	195	251	296	307	321	297	235
Vrouw	112	100	76	84	99	115	157	187	207	227	227	178
Leeftijd												
15–24 jaar	106	73	60	60	62	67	78	91	85	100	101	77
25–34 jaar	149	125	105	117	143	148	202	218	234	232	197	158
35–44 jaar	63	55	48	51	58	67	91	121	130	146	141	115
45–54 jaar	20	23	18	22	22	26	33	45	57	62	72	54
55–64 jaar	3	2	2	2	3	3	3	8	7	8	14	9
Onderwijsniveau ¹⁾												
Basisonderwijs	22	16	16	14	16	15	20	22	30	33	28	.
Mavo, vbo	83	60	46	48	51	59	72	91	98	102	108	.
Havo/vwo, mbo	156	126	105	115	127	139	180	214	233	251	221	.
Hbo	54	49	41	45	57	59	83	94	93	99	109	.
Wo	27	26	26	28	34	37	51	62	59	62	58	.
<i>% van de werkzame beroepsbevolking</i>												
Totaal	5,8	4,7	3,9	4,1	4,6	4,9	6,2	7,1	7,4	7,8	7,4	5,8
Geslacht												
Man	6,1	4,7	4,2	4,4	4,9	4,9	6,2	7,2	7,4	7,6	7,1	5,7
Vrouw	5,3	4,6	3,5	3,8	4,3	4,7	6,2	7,0	7,5	8,0	7,8	6,0
Leeftijd												
15–24 jaar	11,4	8,4	7,3	7,7	8,0	8,4	10,2	11,1	10,4	11,6	11,9	9,4
25–34 jaar	8,0	6,6	5,6	6,1	7,3	7,4	9,9	10,7	11,7	11,9	10,3	8,5
35–44 jaar	3,9	3,4	3,0	3,1	3,4	3,8	5,0	6,5	6,7	7,3	6,9	5,7
45–54 jaar	1,8	1,9	1,5	1,6	1,6	1,8	2,2	2,9	3,6	3,7	4,3	3,2
55–64 jaar	0,8	0,5	0,6	0,4	0,7	0,7	0,7	1,6	1,3	1,4	2,1	1,3
Onderwijsniveau ¹⁾												
Basisonderwijs	4,0	3,2	3,1	2,8	3,4	3,2	4,2	4,1	5,5	6,1	5,4	.
Mavo, vbo	5,9	4,4	3,4	3,6	3,9	4,4	5,3	6,5	6,9	6,9	7,6	.
Havo/vwo, mbo	6,1	4,9	4,0	4,3	4,6	4,8	6,2	7,3	7,8	8,2	7,1	.
Hbo	5,7	4,9	4,0	4,3	5,2	5,4	6,9	7,4	7,2	7,6	7,8	.
Wo	6,2	5,8	5,8	5,8	6,7	6,7	8,4	10,0	9,1	9,5	8,5	.

¹⁾ Cijfers naar onderwijsniveau zijn nog niet beschikbaar over 2003.

Tabel 4
Baanvinders en baanwisselaars in de werkzame beroepsbevolking (15–64 jaar) naar kenmerken van het werk, 1992–2003

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>Baanvinders (x 1 000)</i>												
Positie in de werkring												
Vaste arbeidsrelatie	611	496	437	471	520	563	680	780	821	847	775	641
Tijdelijk contract	170	179	189	216	235	263	241	227	208	187	192	177
Flexibele uren	42	32	32	41	56	51	72	66	61	63	56	53
Zelfstandige	42	47	52	55	51	57	51	51	58	61	55	50
Arbeidsduur per week												
12–19 uur werkzaam	60	55	56	63	65	73	97	105	110	124	117	107
20–34 uur werkzaam	186	188	178	192	220	233	256	272	289	305	319	281
35 uur of meer werkzaam	619	511	477	528	577	628	691	748	749	729	641	534
<i>Baanvinders in % van de werkzame beroepsbevolking</i>												
Positie in de werkring												
Vaste arbeidsrelatie	12,6	10,2	9,1	9,7	10,6	11,1	13,0	14,3	14,7	14,6	13,2	11,0
Tijdelijk contract	64,2	64,5	62,7	63,3	63,2	64,0	60,3	62,2	65,9	61,8	62,0	62,5
Flexibele uren	31,1	27,9	25,9	30,3	32,3	31,5	34,8	30,9	28,1	30,9	31,3	29,2
Zelfstandige	6,8	7,0	7,5	7,8	7,0	7,6	6,9	7,1	7,2	7,9	7,0	6,2
Arbeidsduur per week												
12–19 uur werkzaam	18,1	15,8	15,4	15,9	16,4	17,4	19,7	20,3	18,8	20,5	18,1	16,4
20–34 uur werkzaam	16,9	16,4	14,7	14,9	16,3	16,4	17,1	17,4	17,6	17,9	17,5	14,9
35 uur of meer werkzaam	13,9	11,5	11,0	12,1	13,0	13,8	15,0	15,9	16,0	15,3	13,8	11,7
<i>Baanwisselaars (x 1 000)</i>												
Positie in de werkring												
Vaste arbeidsrelatie	284	225	176	189	221	241	326	394	422	458	428	335
Tijdelijk contract	30	26	28	30	31	35	41	43	41	39	47	36
Flexibele uren	8	7	6	8	13	10	16	19	19	19	19	17
Zelfstandige	20	20	23	24	21	25	26	28	32	31	30	25
Arbeidsduur per week												
12–19 uur werkzaam	7	9	8	8	8	10	17	20	22	26	31	26
20–34 uur werkzaam	47	50	38	44	49	53	77	91	101	122	135	109
35 uur of meer werkzaam	288	219	188	199	229	246	314	373	391	400	358	278
<i>Baanwisselaars in % van de werkzame beroepsbevolking</i>												
Positie in de werkring												
Vaste arbeidsrelatie	5,8	4,6	3,7	3,9	4,5	4,8	6,2	7,2	7,5	7,9	7,3	5,7
Tijdelijk contract	11,4	9,4	9,4	8,8	8,4	8,4	10,2	11,6	13,0	12,8	15,1	12,7
Flexibele uren	6,1	6,2	5,1	6,1	7,7	5,9	7,6	8,9	8,9	9,6	10,7	9,4
Zelfstandige	3,1	3,0	3,2	3,4	2,8	3,3	3,5	3,8	4,0	4,1	3,9	3,1
Arbeidsduur per week												
12–19 uur werkzaam	2,2	2,6	2,1	2,0	2,0	2,4	3,5	3,8	3,8	4,3	4,8	4,0
20–34 uur werkzaam	4,3	4,4	3,1	3,4	3,7	3,8	5,1	5,8	6,2	7,1	7,4	5,8
35 uur of meer werkzaam	6,5	4,9	4,3	4,6	5,2	5,4	6,8	7,9	8,3	8,4	7,7	6,1